Қазақстан Республикасы Заң шығару Институтының Жаршысы

ғылыми-құқықтық журнал

№ 1 (33)
2014

Меншік иесі және баспагер:
«Қазақстан Республикасының
Заң шығару институты» ММ

2006 жылдан бастап шығады
Журналдың материалдары
http:/www.izrk.kz сайтында
орналастырылған

Заң ғылымдары бойынша
диссертациялардың негізгі ғылыми
нәтижелерін жариялауға арналған
басылымдар тізіліміне енгізілген
(ҚР БҒМ БҒСБК 30.05.2013 ж.
№894 бұйрығы)

Редакциялық кеңес:
Б.М. Имашев (Төраға)
З.Х. Баймолдина
А.А. Смағұлов
И.Ш. Борчашвили
М.Ш. Қоғамов

Редакциялық алқа:
Н.М. Әбдіров
З.С. Байниязова (Саратов қ., РФ)
С.Ф. Бычкова
М.Т. Ғабдуәлиев
Э.О. Дүйсенова
А.Д. Жүсіпов
Д.Ж. Игембаев
Т.Е. Қаудыров
Ж.О. Құлжабаева
Ш.Р. Мырзаева
А.М. Нұрмағамбетов
Р.Т. Нұртаев
С.М. Рахметов
А.Ж. Сағидан
Ә.Г. Сақтағанов
Т.С. Сафарова
М.А. Сәрсембаев
Т.Ә. Серікбаев
У. Шапақ

Қазақстан Республикасы Мәдениет
және ақпарат министрлігі
Ақпарат және мұрағат комитетінің
БАҚ есепке қою туралы куәлік
№ 11219-Ж 15.11.2010 ж.

Мекен-жайы:
Қазақстан Республикасы,
010000, Астана қ.,
Орынбор к., 8 үй
тел.: 8(7172)74-02-06; факс: 8(7172)74-14-43
E-mail: instzak-kz@mail.ru
www.izrk.kz

МАЗМҰНЫ

Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің әділет органдарының 2013 жылғы жұмыс қорытындысы бойынша кеңейтілген алқа отырысына баспасөз релизі, Астана қ., 2014 жылғы 20 ақпан... 7

А.А. СМАҒҰЛОВ Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 193-бабын жетілдірудң кейбір мәселелері.. 12

Конституциялық және әкімшілік құқық **........................** 16

Н.А. БИЕКЕНОВ Қазақстан Республикасындағы киберқауіпсіздікті қамтамасыз етудің кейбір мәселелері............ 16
Л.А. ҚҰСАЙЫНОВА Мемлекеттік қызметтегі заңнама нормалары мен меритократия қағидаттарының арақатынасы туралы.. 21
А.С. ҚОСЖАНОВ Қазақстан Республикасының құқықтық мемлекет ретінде нарықтық экономика функцияларын жүзеге асыру әдістері... 25

Азаматтық, азаматтық іс жүргізу құқығы **....................** 30

Е.Н. НҰРҒАЛИЕВА Шағын кәсіпкерлік субъектілері қызметкерлерінің еңбегін құқықтық реттеу мәселелері..... 30
А.Е. ДӘУІТБАЕВА-МҰХТАРОВА Трансплантологияда адамның ағзалары мен ұлпаларын азаматтық құқықтың ерекше объектілері ретінде пайдалану................................ 35

Қылмыстық құқық және қылмыстық іс жүргізу **...........** 40

С.М. РАХМЕТОВ Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің жаңа редакциясы жобасы жетілдіруді қажет етеді.. 40
Н.А. САРТАЕВА Бала құқығын қылмыстық-құқықтық қорғау: Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексі мен оның жобасының жаңа редакциясына салыстырмалы-құқықтық талдау.. 47

М.Н. БАРАНОВ Бала бақытсыздығының себептері.. 57
Е.Т. НҰРМАҒАНБЕТ, А.Қ. ЖӘНІБЕКОВ Адвокат-қорғаушының дәлелдемелерді жинау құқығын иелену мәселесі.. 63

Халықаралық құқық және салыстырмалы құқықтану**... 69**

М.А. СӘРСЕМБАЕВ Қазақстан заңнамасына енгізілетін КО (БЭК) нормаларының құқықтық табиғаты... 69
А.Ж. САҒИДАН, Э.Т. КӘРІБАЕВА Халықаралық дамуға жәрдемдесудің қазақстандық стратегиясын қалыптастыру.. 76
Ж.И. ИБРАГИМОВ Интеграциялық процестердің қалыптасуындағы еуразиялық идеялардың рөлі... 81

Құқықтық мониторинг**... 86**

Т.Т. ҒАЛИЕВ Құқықтық мониторинг туралы... 86

Мемлекеттік тілде заң шығару тәжірибесінен**.. 90**

Н.М. ПРИМАШЕВ Қазақстан Республикасындағы мемлекеттік бақылау және қадағалауды ресімдеудің кейбір құқықтық-лингвистикалық мәселелері.................................... 90
С.Х. ЖҰБАНИЯЗОВА Заңнаманы үндестіру: лингвистикалық-құқықтық аспект........... 94
Г.К. АҚЫЛБЕКОВА Нормативті құқықтық актілердің қазақ және орыс тілдеріндегі мәтіндерінің тең түпнұсқалығы мәселелері... 98
А.А. МЕДИНАЕВА, Н.А. ХАМЗИНА Қазақстан Республикасының Азаматтық кодексіндегі бірізділік мәселелері.. 102
Ж.С. НҰРҒАЛИЕВА Тіл және терминдер әлемі... 106
М. ӘБДІРЕЕВА, А.Т. БЕКЕН Заң шығармашылығындағы аударма мәселелері............... 109
А.Т. БЕКЕН Реадмиссия туралы келісімдерді іске асырудағы кейбір мәселелер............ 112

Шетелдік тәжірибе**... 116**

Б.В. МАЛЫШЕВ (Киев қ.) Құқықтық жүйені дамытудың нысаналы детерминациясы... 116
Е.А. ВЫСТОРОБЕЦ (Мәскеу қ.) Интерэкоқұқық және экологиялылық.......................... 123
Е.А. ЛЕГЕЗА (Днепропетровск қ.) Әкімшілік регламент Украинада әкімшілік қызметтерді ұсыну құралы ретінде... 130
В.В. ГАРКУША (Днепропетровск қ.) Украинада жол жүру ережелерінің бұзылуын автоматты түрде тіркеу.. 136
Н.А. ПОТАПЕНКО (Киев қ.) Құқықтық білім берудің әлеуметтік құндылығы................ 140
Н.А. БАХШИЕВА (Баку қ.) Францияда әкімшілік сот өндірісін ұйымдастыру және оның ерекшеліктері.. 146
Л.Ю. МАНУКОВА (Днепропетровск қ.) АИТВ-инфекция немесе басқа жазылмайтын жұқпалы немесе соз ауруларын жұқтыруға байланысты қылмыс жасау жағдайы........... 150
М.А. КОЛЕСНИКОВ (Днепропетровск қ.) Украинада жылжымайтын мүлікке құқықтарды мемлекеттік тіркеу бойынша әкімшілік қызметтерді ұсынуды жүргізуді белгілеуге қатысты... 155
Ж.Т. МУСАЕВА (Бишкек қ.) Пәтер ұрлықтарын жасайтын тұлғалар туралы деректер... 160

Жас ғалым мінбері.. 164

Г.К. ТӨЛЕНОВА Тұрғын үй құрылысы қатынастарын заңи рәсімдеу мәселелері........... 164
М.Е. ЖҰМАБАЕВА Модельдік заңнама актілері интеграциялық бірлестіктерге мүше-мемлекеттердің ұлттық заңнамасын жақындату аспабы ретінде.................................... 169
К.К. АХМЕТОВ, Ж.С. ДАЙЫРОВА ЕО корпоративтік заңнамасы интеграциялық процестердің даму факторы ретінде.. 172
Р.Е. ЖАҚЫПОВ, М.Х. ХАСЕНОВ Ең төменгі әлеуметтік стандарттар және кепілдіктер туралы.. 176
С.М. ШӘМШІНҰРОВА Тәуелсіз сот: тарихы және қазіргі заманғы жағдайы................ 182
Г.Б. ҚАРЖАСОВА Салықтарды төлеуден жалтарушы тұлғаның демографиялық, әлеуметтік жағдайы.. 188
О.С. БЕКТИБАЕВА Қылмыстық істер бойынша қорғау жағдайының тактикалық шешу алгоритмінің ұғымы... 193
Д.Ш. ТӨКЕЕВ Польша елі қылмыстық құқығының кейбір ерекшеліктері...................... 197
Т.М. БАЙМАҒАМБЕТОВ Киберқылмыстылық: ақпарат көлемінің жаһандық өсуінің салдары ретінде қылмыстардың кейбір түрлері... 202
А.К. МАХАМБЕТОВА Сот сараптамасының қылмыстық іс жүргізудегі маңыздылығы.. 208
М.Е. ТҰРҒЫМБАЕВ Мұсылман құқығындағы қылмыс ұғымы мен белгілері мәселелері.. 212
Д.Қ. АХМЕТОВА Кейбір шетелдік заңнамаларда қылмыс жасаған тұлғаның өзінің кінәсін мойындауының реттелуі.. 217
Р.Ж. ҚОЖАХМЕТОВА Жеке сот орындаушысы институты әрекет етуде...................... 223
А.С. МЕЙРМАНОВА Қылмыстық іс жүргізудегі азаматтық талап: негізгі мәселелер және келешекте дамуы.. 227
М.О. САРИМОВА Бала асырап алу туралы азаматтық істерді прокурордың қатысуымен қарау.. 232

Ақпараттық хабарламалар 237

2013 ж. 7 қарашада Астана қ. өткізілген «Кеден одағы мен Бірыңғай экономикалық кеңістікке мүше мемлекеттердің заңнамасын үйлестіру» тақырыбындағы дөңгелек үстел туралы ақпараттық хабарлама.. 237
2013 ж. 15-16 қарашада Алматы қ. өткізілген Әкімшілік құқық бойынша «Әкімшілік рәсімдердің жалпы құқығы және оның жария құқықтың арнайы салалары үшін маңызы» атты IV халықаралық конференция туралы ақпараттық хабарлама................................ 241
2014 ж. 5 наурызда Астана қ. өткізілген «Қазақстан Республикасы Кәсіпкерлік кодексінің жобасы: қазіргі жағдайы және перспективалары» атты халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция туралы ақпараттық хабарлама.. 243

Даналық ойлар 245

Мерейтой 246

ҚР Парламенті Мәжіліс аппаратының редакциялау және аударма бөлімінің меңгерушісі, Мемлекеттік терминология комиссиясының мүшесі Дәуітәлі Омашұлына - 55 жыл...... 246
З.ғ.д., профессор Ж.С. Елубаевтың туғанына 60 жыл.. 248
З.ғ.д., профессор М.С. Бейбітовтің туғанына 60 жыл.. 250

Вестник Института законодательства Республики Казахстан

научно-правовой журнал

№ 1 (33)
2014

Собственник и издатель:
ГУ «Институт законодательства Республики Казахстан»

Издается с 2006 года
Все материалы журнала размещаются на сайте http:/www.izrk.kz

Включен в перечень изданий для публикации основных научных результатов диссертаций по юридическим наукам (Приказ ККСОН МОН РК №894 от 30.05.2013 г.)

Редакционный совет:
Б.М. Имашев (Председатель)
З.Х. Баймолдина
А.А. Смагулов
И.Ш. Борчашвили
М.Ч. Когамов

Редакционная коллегия:
Н.М. Абдиров
З.С. Байниязова (г. Саратов, РФ)
С.Ф. Бычкова
М.Т. Габдуалиев
Э.О. Дуйсенова
А.Д. Жусупов
Д.Ж. Игембаев
Т.Е. Каудыров
Ж.О. Кулжабаева
Ш.Р. Мырзаева
А.М. Нурмагамбетов
Р.Т. Нуртаев
С.М. Рахметов
А.Ж. Сагидан
А.Г. Сактаганов
М.А. Сарсембаев
Т.С. Сафарова
Т.А. Серикбаев
У. Шапак

Свидетельство о постановке на учет СМИ № 11219-Ж от 15.11.2010 г. Комитета информации и архивов Министерства культуры и информации Республики Казахстан

Адрес:
Республика Казахстан,
010000, г. Астана,
ул. Орынбор, д. 8,
тел.: 8(7172)74-02-06; факс: 8(7172)74-14-43
E-mail: instzak-kz@mail.ru
www.izrk.kz

СОДЕРЖАНИЕ

Пресс-релиз к расширенному заседанию коллегии Министерства юстиции Республики Казахстан по итогам работы органов юстиции за 2013 год, г. Астана, 20 февраля 2014 года........ 7

А.А. СМАГУЛОВ Некоторые вопросы совершенствования статьи 193 Уголовного кодекса Республики Казахстан....... 12

Конституционное и административное право **.............** 16

Н.А. БИЕКЕНОВ Некоторые проблемы обеспечения кибербезопасности в Республике Казахстан........ 16

Л.А. КУСАИНОВА О соотношении норм законодательства и принципов меритократии на государственной службе........ 21

А.С. КОСЖАНОВ Методы осуществления функций рыночной экономики в Республике Казахстан как правовом государстве........ 25

Гражданское и гражданско-процессуальное право **..........** 30

Е.Н. НУРГАЛИЕВА Проблемы правового регулирования труда работников субъектов малого предпринимательства 30

А.Е. ДАУТБАЕВА-МУХТАРОВА Использование органов и тканей человека в трансплантологии, как особых объектов гражданского права........ 35

Уголовное право и уголовный процесс **..........** 40

С.М. РАХМЕТОВ Проект новой редакции Уголовного кодекса Республики Казахстан нуждается в совершенствовании........ 40

Н.А. САРТАЕВА Уголовно-правовая охрана прав детей: сравнительно-правовой анализ Уголовного кодекса Республики Казахстан и проекта его новой редакции.......... 47

М.Н. БАРАНОВ Причины детского несчастья........ 57
Е.Т. НУРМАГАНБЕТ, А.К. ЖАНИБЕКОВ Проблемы правообладания в собирании доказательств адвоката-защитника........ 63

Международное право и сравнительное правоведение........ 69

М.А. САРСЕМБАЕВ Правовая природа норм ТС (ЕЭП), инкорпорируемых в законодательство Казахстана........ 69
А.Ж. САГИДАН, Э.Т. КАРИБАЕВА Формирование казахстанской стратегии содействия международному развитию........ 76
Ж.И. ИБРАГИМОВ Роль евразийских идей в становлении интеграционных процессов...... 81

Правовой мониторинг........ 86

Т.Т. ГАЛИЕВ О правовом мониторинге........ 86

Из практики законотворчества на государственном языке........ 90

Н.М. ПРИМАШЕВ Некоторые юридико-лингвистические проблемы регламентации государственного контроля и надзора в Республике Казахстан........ 90
С.Х. ЖУБАНИЯЗОВА Гармонизация законодательства: лингвистическо-правовые аспекты........ 94
Г.К. АКЫЛБЕКОВА Проблемы аутентичности текстов нормативно-правовых актов на казахском и русском языках........ 98
А.А. МЕДИНАЕВА, Н.А. ХАМЗИНА Вопросы единообразия Гражданского кодекса Республики Казахстан........ 102
Ж.С. НУРГАЛИЕВА Мир языка и терминов........ 106
М. АБДРЕЕВА, А.Т. БЕКЕН Вопросы перевода в законотворчестве........ 109
А.Т. БЕКЕН Некоторые вопросы реализации соглашений о реадмиссии........ 112

Зарубежный опыт........ 116

Б.В. МАЛЫШЕВ (г. Киев) Целевая детерминация развития правовой системы........ 116
Е.А. ВЫСТОРОБЕЦ (г. Москва) Интерэкоправо и экологичность........ 123
Е.А. ЛЕГЕЗА (г. Днепропетровск) Административный регламент как средство предоставления административных услуг в Украине........ 130
В.В. ГАРКУША (г. Днепропетровск) Автоматическая фиксация нарушений правил дорожного движения Украины........ 136
Н.А. ПОТАПЕНКО (г. Киев) Социальная ценность правового образования........ 140
Н.А. БАХШИЕВА (г. Баку) Организация и особенности административного судопроизводства во Франции........ 146
Л.Ю. МАНУКОВА (г. Днепропетровск) Обстановка совершения преступлений, связанных с заражением ВИЧ-инфекцией, или другой неизлечимой инфекционной болезнью, или венерическими болезнями........ 150
М.А. КОЛЕСНИКОВ (г. Днепропетровск) Относительно определения производства предоставления административных услуг по государственной регистрации прав на недвижимое имущество в Украине........ 155
Ж.Т. МУСАЕВА (г. Бишкек) Данные о лицах, совершающих квартирные кражи........ 160

Трибуна молодого ученого 164

Г.К. ТУЛЕНОВА Вопросы юридического оформления отношений по строительству жилых домов........ 164
М.Е. ЖУМАБАЕВА Модельные законодательные акты как инструмент сближения национального законодательства государств-членов интеграционных объединений........ 169
К.К. АХМЕТОВ, Ж.С. ДАИРОВА Корпоративное законодательство ЕС как фактор развития интеграционных процессов........ 172
Р.Е. ЖАКУПОВ, М.Х. ХАСЕНОВ О минимальных социальных стандартах и гарантиях........ 176
С.М. ШАМШИНУРОВА Независимый суд: история и современность........ 182
Г.Б. КАРЖАСОВА Социально-демографическое состояние личности преступника, уклоняющегося от уплаты налогов........ 188
О.С. БЕКТИБАЕВА Понятие алгоритма тактического разрешения ситуации защиты по уголовным делам........ 193
Д.Ш. ТОКЕЕВ Некоторые особенности уголовного права Польши........ 197
Т.М. БАЙМАГАМБЕТОВ Киберпреступность: некоторые виды преступлений, как следствие глобального роста объема информации........ 202
А.К. МАХАМБЕТОВА Важность судебной экспертизы в уголовном процессе........ 208
М.Е. ТУРГУМБАЕВ Проблемы понятия и признаков преступления в мусульманском праве........ 212
Д.К. АХМЕТОВА Урегулирование признания лицом своей вины в совершении преступления в некоторых зарубежных законодательствах........ 217
Р.Ж. КОЖАХМЕТОВА Институт частного судебного исполнителя в действии........ 223
А.С. МЕЙРМАНОВА Гражданский иск в уголовном деле: проблемы и перспективы развития........ 227
М.О. САРИМОВА Рассмотрение гражданских дел об усыновлении (удочерении) с участием прокурора........ 232

Информационные сообщения 237

Информационное сообщение о круглом столе «Гармонизация законодательства государств-членов Таможенного союза и Единого экономического пространства», г. Астана, 7 ноября 2013 г........ 239
Информационное сообщение о IV-й Международной конференции по административному праву «Общее право административных процедур и его значение для специальных отраслей публичного права» г. Алматы, 15-16 ноября 2013 г........ 242
Информационное сообщение о международной научно-практической конференции «Проект Предпринимательского кодекса Республики Казахстан: состояние и перспективы», г. Астана, 5 марта 2014 г........ 244

Мудрые мысли 245

Юбилеи 246

Зав.отделом редактирования и перевода Аппарата Мажилиса Парламента РК, члену Государственной терминологической комиссии Дәуітәлі Омашұлы – 55 лет........ 246
Д.ю.н., профессору Елюбаеву Ж.С. – 60 лет........ 248
Д.ю.н., профессору Бейбитову М.С. – 60 лет........ 250

Ибрагимов Жамаладен Ибрагимұлы,
ҚР Заң шығару Институты халықаралық заңнама
және салыстырмалы құқықтану бөлімінің
жетекші ғылыми қызметкері, тарих ғылымдарының кандидаты,
доцент

ИНТЕГРАЦИЯЛЫҚ ПРОЦЕСТЕРДІҢ ҚАЛЫПТАСУЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯЛЫК ИДЕЯЛАРДЫҢ РӨЛІ

Тәуелсіз мемлекеттер достастығы кеңістігін қамтыған интеграциялық процесстер мемлекеттердің тығыз байланыста болуға ұмтылуымен түсіндіріледі. Бұрынғы одақтас мемлекеттердің тығыз байланыста болу тенденциялары тәуелсіз мемлекеттер достастығы шеңберінде өте шағын одақтардың жасалуына жағдай тудырады. Осы жан-жақты қарым қатынастардың нәтижесінде Кеден Одағы, Біртұтас экономикалық кеңістік қалыптасты. Біртұтас экономикалық кеңістік ауқымындағы өте шапшаң интеграциялық процесстер алдына қойған мақсаттарына біртіндеп жетіп және тығыз экономикалық байланыстар өз тиімділігін көрсете бастады.

Қазақстан Республикасының 2010 жылдан 2020 жылға дейінгі құқықтық саясат тұжырымдамасында халықаралық интеграциялық процесстердің құқықтық аспектілері былай деп атап көрсетілген: «Мемлекеттің құқықтық саясатының жаһандану жағдайында барынша қанат жайып келе жатқан халықаралық құқықтық қырлары бар. Осыған орай аталаған саясаттың маңызды бағыттарының бірі сыртқы саяси және сыртқы экономикалық қызметті құқықтық қамтамасыз ету болып табылады» [1, 2].

Біртұтас экономикалық шеңберіндегі экономикалық қатынастар инвестициялық саладағы екі негізгі мақсатқа қол жеткізуге арналады: ол оған қатысушы- мемлекеттердің инвестициялық ағымдарының дамуына жағдай тудыру және үшінші елдердің инвестицияларына қатысты бірыңғай тәсілдерді анықтау.

2000 жылы құрылған Еуразиялық экономикалық қауымдастық тәуелсіз мемлекеттер территориясындағы ең тиімді интеграциялық бірлестік мәртебесіне ие болып, Қазақстан, Ресей, Беларусь экономикасының өсуіне болып жатқан әлемдік дағдарысқа қарамай ықпал жасап келеді.

Еуразиялық интеграция мәселесіндегі біртұтас экономикалық кеңістікке мүше-елдердің басшыларының жұмыс барысында қалыптастырған екпіні кейбір мәселердің оң шешіліп келе жатқандағын аңғартады. Осы орайда Қазақстан Республикасының Президентінің мына ұстанымдары біздің пікірімізді бекіте түседі: «Тәуелсіздк жылдарында Қазақстан халықаралық процесстердің қатысушысы ретінде танылып, біз сыртқы бағытта ыңғайлы жағдай жасаға ұмтылдық. Біз Кеден Одағы мен Біртұтас экономикалық кеңістікті бекітеміз. Біздің таяудағы мақсатымыз- Еуразиялық экономикалық одақ құру. Осы орайда біз мәселелердің келісім арқылы шешілетінін мәлімдейміз. Саяси егемендiлiкке ешқандай нұқсан келмейді» [2, 7].

Еуразиялық экономикалық одақ шеңберінде оған мүше-елдердің ғылым, мәдениет және әлеуметтік қамтамсыз ету саласындағы мәселелерде де қарым-қатыстардың тығыз болатындығ белгілі. Осы орайда біз халықаралық интеграцияланудың құқықтық қырларын аша түсу мақсатында, осы процестердің қайнар көздерінің бірі болып табылатын еуразияшылдық идеяларды ғылыми-құқықтық тұрғыда талдауды жөн көрдік. Өйткені экономикалық қарым-қатынасты тығыз дамытамыз деген елдердің рухани байланысының эволюциялық даму жолы бүгінгі таңдағы құқықтық ғылымдағы өзекті мәселелердің бірі деп ойлаймыз.

Шығыс пен Батыстың қарым-катынастары мәселелерінің заңгерлердің, тарихшылардың, саясаттанушылардың, философтардың, социологтардың ғылыми ізденістерінің негізгі бағыттары ғана емес, барлық адамзаттың рухани ізденісі деп айтуымызға болады.

Қазіргі танда Қазақстан және Ресей үшін, бұрынғы Кеңес Одағының ірі аймақтары ретінде қандай болу қажет, өз жолымен жүру керек

пе әлде біреудің артынан еру қажет пе, өзінің өмірінің рухани негізін және орнын қалай көру керек деген мәселе өзекті.

Кеңес одағының ескі сызбалардан тыс болашағын талдау, сонан соң Кеңес мемлекетінің жылдамырақ құлдырауы бірте-бірте еуразиялық идеяларға қызығушылық тудырады.

Қайта құру кезеңіне дейін еуразия тақырыбына арналған мақалалар сирек жазылды. Еуразиялық тақырып Л.Н. Гумилев еңбектерін талдау аукымында жанама түрде байкалғанымен, ол бағыттағы ғылыми пікір-талас халықтардың даму жолдары туралы емес, ресейліктердің даламен карым-қатынастары туралы жүргізілді.

Өткенді зерделеу арқылы болашақ дамуын ол кезде бірлі-жарым зертеушілер ғана ойлады. Мұндай проблемаларға Олжас Сүлейменовтың Азия кітабы және Л.Н. Гумилевтің шығармашылығы көп үлес қосқанымен, ол еңбектер де теріс сынауларға ұшырады.

Қайта кұру кезеңі және жариялылык еуразия проблемаларының басталуы және талқылауына 1920-ші жылдардағы еуразияшылардың ғылыми және ғылыми танымдык еңбектерімен қатар, казіргі заманғы қоғамтанушылар тақырыпты еуразия идеяларын тереңірек зерделеуді талап ететін ұлтаралық қайшылықтардан бөлек қарастырады.

Еуразияшылдар коммунистік тәртіптің құлауына сол кезде дайындалып, ал біз 80 жыл өткен соң олардың үндеулеріне куәгер болып отырмыз. Олар ол кезеңде ел үшін өте қауіпті деп санап, мемлекеттің өтпелі кезеңде әлсіремеуіне халықтың (жоқшылыққа, көтеріліс, соғыс және төңкерістер) кезеңіне ұшырамауын ойлады. Біз еуразиялшылдықтардың көзқарастарының жемістерін өз уақытында пайдаланбай, кейбір сәттерді жіберіп алдық.

Қазіргі ең бастысы ұлттык татуластық, көптеген ұлттар арасына жік салушыларға қарсы тұра білу. Бұл үшін еуразияшылдықтар мықты базис дайындады, біз соны меңгеріп үлгеріп адамдардың назарына салып колдана білуіміз қажет.

Біздің ойымызша қазіргі мәселе Қазақстан және Ресейге ғана емес, барлық әлем тағдырына байланысты. Еуразияшылдықтардың үлесі нақты өміршең идеяларды біріктіре білуі. Бірақ ол кезде олардың қадамдары өз уақытында жасалмады. Біздің ойымызша тап қазіргі таңда еуразияшылардардың идеяларын нақты тарихи ортаға бейімдеудің уақыты келген тәрізді.

Еуразияшылардардың айткан халықтарды біріктіру, татуластық, мәмлегерлік идеяларынан қажетті мағынаны тауып оны накты мемлекет призмасы арқылы теориялық түрде зерделеу қажет. Сонан соң ең жемісті ой-көзқарастарға теориялық-құқықтық анализ жасау керек.

Еуразияшылардың негізгі идеяларының бірі халықтарды біріктіруде дәнекер-халық идеясы. Славяндық - түріктік диалог тарихта нақты еуразиялық мәдени өркениеттік кеңістікті негіздеп, көзге көрінбес энергетикалық жіптер арқылы Еуропаны Қытаймен, Индиямен, Персиямен байланыстырады.

«Еуразиялық» терминін қолдана отырып географиялық мағынадағы «Европа» және «Азия» деген ұғымдарды енгізуге болады. Бұл мәдениеттану және философиялық мағынадағы «Батыс» және «Шығыс». Бұл орайда қазіргі Қазақстан зерттеушілерінің бірі С.Ю. Колчигин былай деп жазады: «различия в истории культуре стран и народов определяются в конечнем счете различиями в типах отношения человека к миру» [3, 2].

Сондықтан да дүниеге деген шығыстык және «батыстық» қатынастар типі туралы айтқанда халықтар жайлы ғана емес, олардың «рухы» туралы айтылады. Сол себепті «Европа» және «Батыс», «Азия» және «Шығыс» ұғымдары бірбіріне жақын болғаны мен сәйкес келе бермейді.

Европа және Азия, Батыс және Шығыс біртұтас Еуразияның екі полюсі. Шығыс пен Батыстың қарама-қарсылығын абсолюттендіруге болмайды. Тарихи тәжірбие бірігушілік «интеграция» мүмкіндігін, «үшінші жол», үшінші әлемнің қалыптасуының, ал қосылу нүктелері Шығыс пен Батыс, Азия және Европа екендігін көрсетеді. Міне бұл әлем болып табылады. Зерттеуші С.Ю. Колчигиннің: «Включая в себя Европу и Азию географически, Евразия по своей внутренней сути, т.е. как тип мироотношения, находится между Западом и Востоком» [3, 23] деп атауынан, еуразияшылдықтың ерекшелігі аралық жағдай екенін байқауға болады.

Еуразияшылдық Батыс тарапынан да, Шығыс тарапынан да өзіне ықпал көреді. Қазақстан Еуразияның орталық бөлігін бекітуші ерекше мемлекет негізінде қалыптасты. Біздің еліміздің еуразиялық мәні табиғатты технологиялык басып алуға үнемі ұмтылып материалистік батыспен, табиғатпен үйлесімділікті сақтаған шығыс аралығындағы нақты мәмілелік мүмкіндік тудыруында.

Белгілі мәдениеттанушы И. Хейзенга былай деп жазады: «в каждой культуре имеются известные, возрождающиеся в истории цивилизации, иллюзии и утопии человечества» мечта о золо-

том веке, буколический идеал возврата к природе, евангельский идеал бедности, коренящийся в архаике рыцарский идеал, возрождение античности. «Это гиперболические идеи жизни», вокруг которых в той или иной культуре сосредотачивалась в жизнь, общество» [4, 3].

Біздің ойымызша еуразиялық кеңістікте, рухани-философиялық кеңістіктегі біріктіру идеясы, зерттеуші атап өткен өмір идеясы болып табылады.

Діни ортада да мұсылман, христан діни доктринасында адамдарды рухани қауымдастығының әлеуметтік қарым-қатынаста экономикалык, топтық ерекшеліктерінен жоғары тұру принципі қалыптасқан.

Қазіргі кезде біз Еуразиялык экономикалық Одақтың құрылуы туралы мәселе болғандықтан адамзат тәжірбиесіне қай жағынан практикалык, теориялык жағынан болса да сүйенгеніміз дұрыс.

Бүгінгі күнде мәдени болсын, саяси болсын салада қоғам және мемлекеттің жаңа даму жолдарын қарастыру маңызды болып табылады. Бірігу идеясының қажеттілігі еліміздің Президенті тарапынан да айтылып келеді. Басқа халықтармен байланыстардың керек екендігі жайлы Қазақстан Республикасының Президенті Н.Ә. Назарбаев былай дейді: «ни одно государство не может рассчитывать на расцвет и развитие без интернациональных процессов. Даже США - государство номер один, не может жить без международной торговли, Китай не может, Индия не может, а уж мы, Казахстан, тем более не сможем без интеграции, без общения, без нахождения в каком-то сообществе, в доверительном круге государств, с которыми мы будем торговать, взаимообмениваться - это будет полезно и нам, и всем остальным» [5, 3].

Мұнда экономикалық бірігу туралы мәселе айтылғандығын көруге болады. Сонымен қатар рухани факторға бірлікке аса назар аударылуда. Әсіресе біз Еуразия деп атайтын территорияда, нақтылай Тәуелсіз Қазақстанда көңіл бөлінеді.

Қазақстан Республикасындағы құқықтық реформалардың жүргізілуіне қоғамның рухани жағдайы, тұрақтылық атмосферасы, ұлттык және азаматтық келісім әсер етеді. Бұл бағыттар Қазақстан қоғамының ұлттық бірігу идеясында бекітіліп сол қоғам базасы негізінде гүлденуге әкеледі. Мұндай әмбебап идеяны Елбасы Н.Ә. Назарбаев көтерсе, ал Қазақстан тұрғындарының қолдайтындығын уақыттың өзі көрсетті.

Сонымен бірге Н.Ә. Назарбаев Елбасы ретінде ұлтшылдыққа ұласатын жалған патриотизмнен сақтануды былай деп көрсетеді: «В идейной устремленности защитить права какой-то одной нации, в попытках выстоять ее, в чем-то ущемленной, чаще всего сквозит душок национализма. Возникающий на этой почве патриотизм быстро переходит в ура-патриотизм, а затем в национал-патриотизм, от которого полшага до фашизма. Все это подогревается в поисках врага, главным образом, в лице представителей другой нации. Вот и найдена почва для возникновения межнационального конфликта. Теперь дело за малым - нужен лишь повод, который всегда «организует» или уголовный элемент, или люмпенпролетариат» [6, 16].

Қазақстан өзінің көп ұлттылығымен ерекше де, күшті мемлекет. Ол көптеген тарихи себептерге байланысты қалыптасты. Осы жерде ерекше әрі мәдениетті кеңістік негізделді. Сондықтан да біздің еліміздің барлық азаматтары үшін ортақ өзіндік ерекшелікті қалыптасқандыңын атап өтуге болады.

Бұл ойымызды Қазақстан Республикасының Президентінің мына көзқарасы бекіте түскендей: «Мы просто обязаны действовать так, чтобы эту общность сохранять и развивать, давая отпор любым силам, которые стремятся нарушить мир и согласие в нашем одном для всех доме. Признание самостоятельно существующих культурных потоков не отрицает их взаимодополняемости и взаимообогащаемости, что никак не означает ассимиляцию» [6, 18].

Міне еуразияшылардың осындай идеялары интеграциялық процестер ауқымында өмірге еніп келеді. Қазақстанның әртүрлі мәдени кеңістікте дамуы қоғамымыздың дамуының прогрессивті нысаны боып табылады. Біз тарих ұсынған мүмкіндіктерді толық пайдалануымыз қажет. Біздің еуразиялық тамырымыз шығыстық, батыстық, еуропалық ағымдарды біріктіріп, көп мәдениеттіліктің қазақстандық үлгісін жасауға мүмкіндік береді.

Еуразиялық экономикалық одақтың нақты стратегиясымен қатар, одан да жоғары мақсаты болуы керек. Ал ол мақсаттар әр адамның тұлғаға айналудағы даму бағыттарымен сәйкес келуі қажет. Мұндай міндеттерсіз одақтың болуы мүмкін емес. Бұл мақсат барлық адамзаттың даму мақсатымен сәйкес келеді.

Қазіргі кезеңдегі адамзаттың, қоғамның даму жолдары туралы туралы қазақстандық сарапшылар мынадай ой айтады: «У человечества - путь один, а значит у Казахстана нет и не может быть какого-то пути. Казахи хорошо понимали это со времен Абылай-хана» [7, 6].

Тәуелсіз Қазақстанның жүйелі және нақты сыртқы саясаты ұлттық мүдделерді алға басты-ру және аймақтық және жаһандық қауіпсіздікті бекітуге бағытталуы қажет. Дүниенің өркендеп өскен, ең байыған 30 мемлекетінің қатарына кіру қажеттілігі басты мақсат ретінде айтыла-тын мемлекеттік стратегияда бұл мәселе айқын көрсетілген: «Сбалансированность нашей внеш-ней политики означает развитие дружественных и предсказуемых отношений со всеми государ-ствами, играющими существенную роль в ми-ровых делах и представляющих для Казахстана практический интерес» [2, 7].

Қазіргі кезеңдегі әлемдегі жағдай барлық бейбіт қатынастарға негізделген жеке жолдың болуы мүмкін емес екендігін көрсетіп отыр. Осы орайда Еуразиялық экономикалық одақтың ролі жоғары болмақ. Қаржылық дағдарыстардың үнемі екпініндегі халықаралық экономиканың дамуының қазіргі жағдайында, посткеңестік кеңістігінде барлық тәуелсіз мем-лекеттер достастығы елдеріне тиімді тығыз интеграциялық байланыстардың дамуы өзекті басымдықтардың бірі болып табылады.

Экономикалық шектеулер және кедергілерді алып тастау бойынша біріккен шаралар Ке-ден одағы елдері арасындағы интеграцияның жоғары деңгейін көрсетіп,ол елдердің әріптестік әлеуетті тиімді пайдалуға бейімділігін көрсетеді. Біртұтас экономикалық кеңістік шеңберіндегі елдердің жоғары технологиялық салалардағы инновациялық біріккен жобаларға негізделген экономикаларының интеграциясы қарым-қатынастың қажеттілігін айқындай түседі.

Еуразияшылдардың идеяларына негізделген ғылыми, экономикалық және адами әлеуеттің бірігуі әлеуметтік, білім, саяси, экономикалық және мәдени салалардағы кең ауқымды жобалар-ды іске асыруға барлық күшті шоғырландырады.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. Қазақстан Республикасының 2010 жылдан 2020 жылға дейінгі құқықтық саясат тұжырым-дамасы // Егемен Қазақстан. 2009 жыл, 28 тамыз. - №281-283(25680). - 16 б.

2. Назарбаев Н.А. Послание Президента Республики Казахстан - Лидера нации народу Казахстана. Стратегия «Казахстан-2050»: новый политический курс состоявшегося государства // Казахстанская правда. - 2012 г. - 14 декабря. - №437-438(27256-27257). - 17 с.

3. Колчигин С.Ю. Что такое евразийство? // Простор. - 1995 г. - № 4. - 87 с.

4. Хейзенга И. В тени завтрашного дня. - М., 1992. – 179 с.

5. Назарбаев Н.А. Материалы беседы с корреспондентом журнала «Простор». - 1995 г. - № 12. - 97с.

6. Назарбаев Н.А. К обновленному Казахстану - через углубление реформ, общенационалное согласие. – Алматы, 1994. - 79 с.

7. Всем по пути со всеми. Беседа философов // Простор. - 1996. - №11. – 87 с.

• • • • •

Тәуелсіз мемлекеттер достастығы кеңістігін қамтыған интеграциялық процесстер мемлекеттердің тығыз байланыста болуға ұмтылуымен түсіндіріледі. Бұрынғы одақтас мемлекеттердің тығыз байланыста болу тенденциялары тәуелсіз мемлекеттер достастығы шеңберінде өте шағын одақтардың жасалуына жағдай тудырады. Мақалада халықаралық интеграциялық процесстердің қалыптасуындағы еуразиялык идеялардың рөлі қарастырылады.

Түйін сөздер: *интеграция, одақтас мемлекет, қауымдастық, Кеден Одағы, Біртұтас экономикалық кеңістік, заң, құқық .*

Интеграционные процессы, которые охватили пространство СНГ с первых дней, были обусловлены стремлением государств к более тесному сотрудничеству. Тенденция к более тесному сотрудничеству бывших союзных республик способствует становлению более узких

интеграционных союзов в рамках СНГ. В статье рассматривается роль и значение евразийских идей в становлении международных интеграционных процессов.

Ключевые слова: *интеграция, союзное государство, сообщество, Таможенный союз, Единое экономическое пространство, закон, право.*

The article discusses the role and significance of ideas in the formation of the Eurasian international integration processes.

Keywords: *integration, federal state, community, Customs union, Common economic space, law, right.*

Жамаладен Ибрагимұлы Ибрагимов,

ҚР Заң шығару институты халықаралық заңнама және салыстырмалы құқықтану бөлімінің жетекші ғылыми қызметкері, т.ғ.к., доцент

Интеграциялық процестердің қалыптасуындағы еуразиялық идеялардың рөлі

Ибрагимов Жамаладен Ибрагимович,

ведущий научный сотрудник отдела международного законодательства и сравнительного правоведения ИЗ РК, к.и.н., доцент

Роль евразийских идей в становлении интеграционных процессов

Ibragimov Zhamaladen,

leading research fellow of the Department of International legislation and Comparative Law of the Institute of legislation of the Republic of Kazakhstan, c.h.s., associate professor

The role of ideas in the formation of the Eurasian integration processes